

**Ana Garačić, dipl. iur.**

## **PRODULJENO KAZNENO DJELO U NOVOM KAZNENOM ZAKONU**

### **1. UVOD**

Većina zakonodavstava europskih zemalja nemaju definiciju produljenog kaznenog djela. Talijanski c.. iz 1930. g. u čl. 81. daje pojam produljenog kaznenog djela, koje će postojati kada počinitelj s više činjenja ili nečinjenja izvršenih u istoj zločinačkoj namjeri, počinio, makar i u različito vrijeme više povreda istog zakonskog propisa, makar su i različite težine. Odredbe o produljenom kaznenom djelu ima Grčki kazneni zakon iz 1950. g., a takve odredbe postojale su i u projektu krivičnog zakonika prijeratne Jugoslavije iz 1922. g.

Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske nije imao nikakvu odredbu o produljenom kaznenom djelu premda je praksa sudova priznavala postojanje produljenog djela. U vrijeme važenja Osnovnog kaznenog zakona Republike Hrvatske odredbe o produljenom kaznenom djelu postojale su jedino u Zakonu o krivičnom postupku i to u Glavi XXIV koja govori o izvanrednim pravnim lijekovima, odnosno kod ponavljanja krivičnog postupka. Tako se u čl.392. st. 6. (čl.404.) Zakona o krivičnom postupku navodi da se krivični postupak završen pravomoćnom presudom može ponoviti ako se u slučaju osude za produljeno krivično djelo ili za drugo krivično djelo koje na temelju zakona obuhvaća više istovrsnih ili više raznovrsnih radnji iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi koji pokazuju da je osuđenik počinio radnju koju bi obuhvatilo djelo iz osude da se za nju prije znalo, ili pokazuje da osuđenik nije počinio radnju koja je obuhvaćena djelom iz osude, a postojanje bi tih činjenica bilo od bitnog utjecaja na odmjeravanje kazne.

Nastavljeno ili produljeno kazneno djelo je jedinstveno djelo sastavljeno od više radnji koje su u tijeku presuđenja utvrđene pa se njima ne bi mogle dodavati druge radnje, koje su kasnije otkrivene niti bi se mogle izostavljati pojedine radnje koje su ušle u sastav produljenog kaznenog djela premda za to nije bilo osnova. Odredbom čl.392.st.6.ZKP/93., kod ponavljanja kaznenog postupka, stvorena je mogućnost da se utječe na ispravak presude kod koje je činjenično stanje bilo pogrešno utvrđeno. U kojem opsegu će ranija presuda biti stavljena izvan snage ovisi od prirode svakog konkretnog slučaja. Ako sud tijekom ponavljanja postupka utvrdi da osuđenik nije počinio neku od radnji za koju je ponavljanje postupka bilo dopušteno, sud će u tome dijelu prijašnju presudu staviti izvan snage, a ako se radi toga mijenja i pravna kvalifikacija djela, novom presudom će i ona biti stavljena izvan snage, te će se zamijeniti novom odlukom u kojoj mora biti očigledno da ta presuda s prijašnjom u onom dijelu u kojem prijašnja presuda nije izmijenjena, čine jednu cjelinu.

Novi Zakon o kaznenom postupku (ZKP/97.) u čl.405.st.1.toč.5. na sličan način dopušta ponavljanje kaznenog postupka koji je završen pravomoćnom presudom u korist osuđenika kada je osuđen za produljenom djelu ili za drugo kazneno djelo koje na temelju zakona obuhvaća više istovrsnih radnji.

Pravna teorija nema jedinstveno mišljenje o potrebi uvođenja instituta produljenog kaznenog djela u kaznene zakone.

Kritičari instituta produljenog kaznenog djela smatraju da ono derogira odredbe o stjecaju kaznenih dijela, propušta utvrditi posebnu kaznu za svako kazneno djelo, neopravdano nagrađuje počinitelj koji to ne zaslužuje zbog mnoštva djela koja je počinio, pa je zato neprihvatljivo. Kako sudovi u tijeku kaznenog postupka moraju utvrđivati sve elemente svakog pojedinog djela koje ulazi u sastav produljenog kaznenog djela, konstrukcija produljenog djela ne rasterećuje ni rad suda u znatnijoj mjeri. S druge strane sudovima je često teško utvrditi sve elemente produljenog djela jer je većina elemenata u manjoj ili većoj mjeri sporna, pa se većina kritički opaski čini opravdana.

Prednosti uvođenja instituta produljenog kaznenog djela u sudsku praksu, a kasnije i u Kazneni zakon uglavnom su procesualno pravne naravi jer oslobađaju sud da za svako kazneno djelo utvrđuje posebnu kaznu, pa tako Zlatarić naglašava da su konstrukciju produljenog kaznenog djela izazvale praktičke potrebe i to prvenstveno potreba da se sud oslobodi sitničavog rada oko minucioznog utvrđivanja jedne serijski provedene kriminalne djelatnosti.

## **2. ELEMENTI PRODULJENOG KAZNENOG DJELA**

Novi Kazneni zakon definiciju produljeno kazneno djelo navodi u čl.61. po kome se odredbe o stjecaju neće primijeniti kada počinitelj ostvari produljeno kazneno djelo koje je počinjeno kad je počinitelj s namjerom počinio više istih ili istovrsnih kaznenih djela koja s obzirom na način počinjenja, njihovu vremensku povezanost i druge stvarne okolnosti što ih povezuju čine jedinstvenu cjelinu.

Produljeno kazneno djelo nastalo je iz potrebe da se izbjegne prestrogo kažnjavanje onih počinitelja koji ostvare veliki broj istih ili istovrsnih kaznenih djela pa mnogobrojni kritičari instituta produljenog kaznenog djela obrazlažu da je ono iskonstruirano samo i jedino radi toga da bi se otklonila primjena odredbi o stjecaju.

Kada jedan počinitelj ostvari više samostalnih radnji, koje radi elemenata koji ih spajaju - istovrsnost djela, vremenska povezanost, prostorna povezanost – čine jedno kazneno djelo govorimo o produljenom djelu. Kod odmjeravanja kazne u slučaju produljenog kaznenog djela istog zakonskog opisa (više istih djela), sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za to kazneno djelo. Ako se ne radi o istim djelima, nego o kaznenim djelima iste vrste, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za najteže od tih dijela.

Ovdje se radi o tome da više radnji, od kojih svaka donosi potpuno ostvarenje zakonskog bića određenog kaznenog djela, čini pod određenim uvjetima ipak samo jednu radnju i jedno djelo. Prema toj koncepciji, produljeno djelo uzima se kao jedno djelo po vremenskom i prostorno važanju kaznenog zakona, amnestiji, pomilovanju, zastari (osim apsolutne zastare) i dr.

Da bi odredili pojam produljenog kaznenog djela nužno je utvrditi postojanje kombinacije više objektivnih i subjektivnih elemenata.

Kazneni zakon u čl.61. kada definira produljeno kazneno djelo navodi samo one okolnosti koje su objektivne prirode.

Kao objektivni elementi: mora se raditi o nizu istovrsnih djela, svako djelo mora biti ostvareno na bitno istovjetan način i mora postojati prostorna i vremenska povezanost svih tih djela.

Subjektivni element je ono što teorija pretežno shvaća kao produljenu, nastavljenu namjeru koja ne obuhvaća od početka čitav buduću niz pojedinih akata, već se sastoji u ponavljanju odluke o djelu, koja se temelji na bitno istovjetnoj situaciji.

Konstrukcija produljenog kaznenog djela je moguća i najčešća kod imovinskih djela, kao što je krađa, prijevarena i krivotvorenja, a nije moguća kod osobnih kaznenih djela jer kod njih svaka od ponovljenih radnji predstavlja posebno kazneno djelo.

Tako npr. ne postoji jedno kazneno djelo pobačaja kao produljeno djelo kad je optužena u razmaku od nekoliko mjeseci počinila kod devet žena pobačaje s pristankom svake od njih jer između svakog od počinjenih pobačaja ne postoji takva međusobna povezanost da bi se oni mogli smatrati jednim kaznenim djelom (Zlatarić).

Kazneno djelo klevete iz čl.200. KZ predstavljat će produljeno kazneno djelo samo ako se iznošenje ili prenošenje nečeg neistinitog odnosi na istu osobu.

Produljeno kazneno djelo postojat će kada utvrdimo opstojnost više objektivnih i subjektivnih elemenata koji moraju biti ispunjeni kumulativno, da bi više samostalnih radnji počinitelja mogli označiti kao produljeno djelo.

## **2.1.Objektivni elementi**

### **2.1.1. Istovjetnost počinjenih djela i ostvarenje na bitno istovjetan način**

U objektivnom smislu, da bi se više kaznenih djela koje ostvari jedan počinitelj mogli smatrati jednim produljenim djelom mora se raditi o istim djelima ili djelima iste vrste. Mora se raditi o nizu kaznenih djela krađa, pronevjera, krivotvorenja i sl.

Pod istovjetnim počinjenjem kaznenog djela treba uzeti ostvarenje istoga bića kaznenog djela, a u to ulazi osnovno kazneno djelo, te njegovi privilegirani i kvalificirani oblici. Zahtjev u pogledu istovjetnosti djela bit će ispunjen i onda kada su neka djela dovršena, a druga ostala u pokušaju.

Kada su radnje počinjenja predviđene alternativno, premda se radi o različitim kaznenim djelima, konstrukcija produljenog djela je moguća.

Ako pojedini nastavci produljenog kaznenog djela odgovaraju dijelom težem, a dijelom lakšem načinu ostvarenja istog kaznenog djela, odlučan je teži način.

Kod produljenog kaznenog djela mora se raditi o napadu na isto dobro, što ne znači da se mora raditi o identitetu oštećenika. Pitanje identiteta oštećenika u sudskoj praksi se pokazalo spornim jer se u pojedinim odlukama tražio identitet oštećenika za primjenu konstrukcije produljenog djela dok kod drugih odluka to nije bio slučaj. S obzirom na tu neusklađenu judikaturu treba prihvatiti da identitet oštećenika nije konstitutivni element za opstojnost produljenog djela, u koliko postoje drugi sjedinjavajući elementi.

Međutim, u koliko su u pitanju djela osobne prirode, kaznena djela protiv života i tijela, slobode, časti i ugleda onda je za utvrđenje postojanja produljenog djela potrebno utvrditi da je svako djelo iz niza počinjeno na štetu iste osobe. Ako se radi o kaznenim djelima kod kojih je napad na imovinu ujedno i napad na osobu npr. kod iznude i ucjene, tu je identitet oštećenika također nužan za konstrukciju produljenog djela.

Kod kaznenog djela pobačaja produljeno djelo nije moguće ako se radi o pobačaju na više trudnih žena, a ni onda ako bi se radilo o počinjenju pobačaja na istoj ženi u povodu druge trudnoće, jer objekt zaštite kod ovog kaznenog djela nije samo trudna žena već i plod.

Seksualna kaznena djela protiv različitih oštećenika također se ne mogu konstruirati kao produljeno djelo.

### **2.1.2. Vremenski kontinuitet i prostorna povezanost**

Vremenski kontinuitet je drugi objektivni kriterij za utvrđivanje postojanja produljenog kaznenog djela. Ovaj uvjet nije jednostavno odrediti ni utvrditi, to ovisi o procjeni svakog konkretnog slučaja. Međutim, između dijela mora postojati izvjestan vremenski kontinuitet da bi se moglo govoriti da je to jedna produljena djelatnost.

Praksa sudova je različita, tako da se u pojedinim odlukama navodi da u sastav produljenog kaznenog djela ulaze djela počinjena u istom dana, pa sve do onih ostvarenih tijekom jednoga mjeseca pa i dulje.

Treba zaključiti da svaki veći vremenski razmak između pojedinih dijela prekida vremenski kontinuitet, pa se tako u jednoj odluci navodi (sudska praksa pod brojem 11.10.) da su sva kaznena djela prijevare počinjena na istovjetan način, no među njima ne postoji vremenska i prostorna povezanost. Djela su ostvorena kroz period od sedam mjeseci. Za to vrijeme optuženik je ostvari 32 kaznena djela, pa kako su i oštećenici razlučiti ne može se govoriti o postojanju sjedinjavajući elemenata koji su nužni za konstrukciju produljenog djela, niti je moguće razmak između pojedinih dijela računati na taj način da se utvrdi koliko je kaznenih dijela optuženik počinio, prosječno u tijeku svakog mjesecu kroz period od sedam mjeseci.

U drugoj odluci (sudska praksa pod brojem 11.3.) navodi se da vremenski razmak i po 20 dana između pojedinih dijela je takav da onemogućuje primjenu

konstrukcije produljenog kaznenog djela, a ne postoji ni istovjetnost oštećenika ni jedinstvena namjera.

Suprotno tome, u odluci Županijskog suda Zagreb (sudska praksa br.10) se ističe da je optuženica na istovjetan način pristupala svim oštećenicima, prijevarom dolazila do protupravne imovinske koristi, a kako je djelo počinila kroz period od pet mjeseci postoji vremenski kontinuitet i prostorna povezanost, odnosno ujedinjavajući čimbenici koji sve radnje spajaju u jedno produljeno djelo.

Navedeni primjeri pokazuju koliko je pitanje vremenskog kontinuiteta kao jednog od objektivni uvjeta za opstojnost konstrukcije produljen djela u sudskoj praksi rastezljiv, a ovisi isključivo o tome dali sud kod tumačenja toga nedefiniranog pojma postupa manje ili više restriktivno.

Osim počinjenja kaznenih djela u određenom vremenskom slijedu potrebno je utvrditi i prostornu povezanost svih djela u nizu, jer je to daljnji objektivni sjedinjavajući uvjet. Prostorna povezanost djela javlja se kada počinitelj oduzima stvari koje se nalaze na istom mjestu, npr. provala u automobile parkirane na istom parkiralištu na Šalati (sudska praksa br.6.2.), ili iskorištava istu prigodu, npr. počinitelj odnosi stvari iz stana koji mu je povjeren na čuvanje, ili iskorištava neki trajni odnos, npr. počinitelj ostvari kazneno djelo pronevjere u istom poduzeću jedno djelo kao blagajnik, a drugo kao direktor računovodstvenog sektora (sudska praksa br.6.1.

## **2.2. Subjektivni element**

Subjektivni element kod produljenog kaznenog djela predstavlja ono što pravna teorija i praksa sudova pretežito naziva produljena namjera.

Kako treba shvatiti i tumačiti produljenu namjeru u pravnoj teoriji nema jedinstvenog stava. Jedni insistiraju na tome da se taj subjektivni element treba shvaćati kao skupnu, sveobuhvatnu namjeru, koja postoji od samoga početka i obuhvaća u sebi sve elemente iz niza u cjelini. On bi trebao obuhvaćati način počinjenja djela, vrijeme počinjenja, mjesto počinjenja i potencijalne oštećenike, odnosno žrtve. Namjera mora biti od prve radnje usmjerena na počinjenje više radnji, svaka radnja kod prvoga djela i nastavaka mora obuhvaćati i sve buduće ili prošle radnje. Počinitelj mora biti svjestan svih radnji i ukupne posljedice koja je sastavljena od posljedica svake pojedine radnje. Kako između pojedinih djela postoji vremenski razmak, za svaku radnju je potrebna posebna namjera koja čini ukupnu namjeru (Frank).

U nekim starijim odlukama posebno se ističe da kod produljenog djela namjera mora od početka obuhvaćati ukupnu djelatnost, sva pojedina djela, i ukupnu posljedicu. Ovakvo tumačenje jedinstvene namjere znatno je sužavalo primjenu konstrukcije produljenog djela.

Kritičari ovakva shvaćanja subjektivnog elementa produljenog kaznenog djela ističu da se time traži kao bitan element djela nešto što u praksi vrlo rijetko postoji što je teško dokazivo, što je fikcija.

Oni misle da subjektivni element kod produljenog djela treba tumačiti kao produljenu, nastavljenu namjeru, koja od samog početka ne obuhvaća čitav niz djela nego se sastoji od ponovljenih odluka o djelu koje se temelje na bitno istovjetnoj situaciji. Dovoljno je utvrđenje postojanja više namjera koje se nastavljaju jedna na drugu, tako da je svaka nastavak one prethodne. Ovaj način utvrđivanja jedinstvene namjere kod počinitelja čini nam se prihvatljiviji.

Primjenjujući u praksi konstrukciju produljenog djela, u novije vrijeme, sudovi su više zaokupljeni utvrđivanjem objektivnih elemenata djela pa ako ih pronađu dovoljno, subjektivnim elementima se ne poklanja veća pažnja nego se, u pravilu, samo sumarno navodi da je namjera bila jedinstvena.

S kojim oblikom krivnje je moguće počinjenje produljenog djela pravna teorija također nije jedinstvena, neki smatraju da se može ostvariti samo s namjerom (Frank), dok drugi misle da se produljeno djelo može počiniti i s nehajem.

Kazneni zakon u čl. 61. predviđa namjeru kao jedini oblik krivnje za produljeno kazneno djelo.

### **3. PRAVILO *NE BIS IN IDEM* I PRODULJENO KAZNENO DJELO**

Kako je produljeno kazneno djelo jedno jedinstveno djelo za njega vrijedi pravilo *ne bis in idem*. Osuda za produljeno kazneno djelo obuhvaća sva pojedina djela, sve nastavke, bez obzira na to dali su u vrijeme suđena svi bili poznati. Međutim, presuda kojim se počinitelj oslobađa krivnje za produljeno djelo ne isključuje provođenje kaznenog postupka za pojedini nastavak koji u presudi nije usvojen, ako ga sud smatra samostalnim djelom (Frank).

Pravomoćna presuda za produljeno kazneno djelo obuhvaća u sebi sva djela koja čine cjelinu i koja su ostvarena prije donošenja presude bez obzira na to dali su sudu bila poznata ili nisu. Ipak, pravna teorija, a i sudska praksa dopuštala je suđenje za djela koja su naknadno otkrivena u koliko se radilo o značajnijoj kriminalnoj količini.

Na primjeni pravila *ne bis in idem* koncepcija produljenog kaznenog djela pokazala je sve svoje nedostatke. Vladajuća teorija o produljenom djelu kao jednoj radnji i jednom djelu morala je priznati samostalnost pojedinih radnji i u nekim drugim slučajevima, kod npr. kod utvrđivanja apsolutne zastare ili kod sudionika koji je uzeo učešće samo kod jednog kaznenog djela iz niza, on odgovara samo za taj dio u čijoj je radnji sudjelovao, a ne i za čitavo produljeno kazneno djelo.

### **4. RAČUNANJE ZASTARE KOD PRODULJENOG DJELA**

Kod zastare pokretanja kaznenog postupka (čl.19. KZ) radi se o tome da se poslije proteka određenog vremena, računajući od dana počinjenja kaznenog djela, kazneni postupak protiv počinitelja više ne može pokrenuti.

Zastarijevanje počinje teći od dana kada je poduzeta radnja počinjenja bez obzira na to kada je nastupila posljedica, a kod produljenog kaznenog djela od poduzimanja posljednje radnje koja ulazi u njegov sastav. Apsolutna zastara nastupa kad protekne dva puta onoliko vremena koliko je prema zakonu određena zastara pokretanja kaznenog postupka.

Za produljeno kazneno djelo zastara pokretanja kaznenog postupka počinje teći od vremena počinjenja posljednjeg djela koje ulazi u sastav produljenog djela, međutim, prema sudskoj praksi, vrijeme apsolutne zastare pokretanja kaznenog postupka računa se odvojeno za svako kazneno djelo koje ulazi u sastav produljenog djela (sudska praksu br. 3.).

## **5. IZMJENE ZAKONA DOK PRODULJENO DJELO NIJE DOVRŠENO**

U koliko je produljeno kazneno djelo počinjeno u vrijeme važenja dva kaznena zakona potrebno je postupati po sljedećim pravilima.

**5.1.** Ako su kaznena djela koja ulaze u sastav produljenog djela i po novom i po starom zakonu predviđena kao kaznena djela, a novi kazneni zakon je za počinitelja blaži, primijeniti će se taj zakon na cjelokupnu kriminalnu djelatnost optuženika.

**5.2.** Ako radnje od kojih je sastavljeno produljeno kazneno djelo po novom zakonu predstavljaju kazneno djelo, a po ranijem zakonu nisu bile predviđene kao kazneno djelo, onda se novi kazneni zakon ne može primijeniti na radnje počinjene prije njegovog stupanja na snagu.

**5.3.** Ako pojedine radnje po novom kaznenom zakonu nisu inkriminirane kao kaznena djela, a po ranijem zakonu su to bile, onda se protiv počinitelja produljenog kaznenog djela ne može pokrenuti postupak ni za ranije počinjenu radnju jer ona po novom zakonu ne predstavlja kazneno djelo.

**5.4.** Ako je djelo bilo predviđeno kao kazneno djelo i po novom i po starom zakonu, a novi zakon je stroži, onda se na svu djelatnost optuženika ima primijeniti novi zakon. Pri tome treba voditi računa o zabrani djelovanja kaznenog zakona unatrag, ako nije povoljniji za počinitelja. Međutim, cjelokupnu djelatnost optuženika treba pravno kvalificirati po novim zakonu, i ako je stroži, u koliko je produljeno kazneno djelo dovršeno u vrijeme važenja novoga zakona.

## **6. SUDSKA PRAKSA**

**6.1. Radi se o produljenom kaznenom djelu pronevjere,** u čiji prilog govore okolnosti da je i jednim i drugim djelom oštećena ista radna organizacija "Drvo-ambalaža", a uz navedeno, oba djela počinjena su u kratkom vremenskom razdoblju od jedan mjesec i dvadeset dana, a jedino je kaznenopravno svojstvo optuženika kao odgovorne osobe bilo različito, jedno djelo počinio je kao blagajnik, a drugo kao direktor računovodstvenog sektora. (VSRH, KŽ-297/91. od 24. veljače 1993.)

**6.2.** Optuženik je kazneno djelo počinio na istom parkiralištu na Šalati, **nasilno otvarajući vrata dvaju automobila u kratkom vremenskom razmaku** koliko mu je trebalo da dođe od prvog do drugog, što pokazuje da su njegove radnje bile obuhvaćene jedinstvenom namjerom zbog čega je opravdana primjena instituta produljenog kaznenog djela. (Kao u odluci KŽ-3511/82. od 8. veljače 1983. Okružni sud Zagreb)

**6.3. Apsolutna zastara računa se odvojeno za svaku radnju koja ulazi u sastav produljenog djela,** kako je navedeno u presudi VSH, KŽ-658/79. od 12. veljače 1980. u kojoj stoji: "Nastupa zastara krivičnog gonjenja za one radnje izvršenja produljenog krivičnog djela za koje je proteklo vrijeme apsolutne zastare."

**6.4. Moguća je konstrukcija produljenog kaznenog djela krivotvorenja isprava,** kako je naveo VSRH, u pravnom shvaćanju proširene sjednice Kaznenog odjela od 17 lipnja 1985. gdje stoji da načelno nije isključena mogućnost, uz postojanja drugih potrebnih sijedinjavajućih elemenata, konstrukcija produljenog kaznenog djela krivotvorenja isprave u odnosu na štedne knjižice i u svim onim slučajevima kad se krivotvori u više štednih knjižica koje su izdali razni pravni subjekti. Takva je konstrukcija osnovana, u pravilu u svim onim slučajevima gdje je to pri ocjeni cjelokupne djelatnosti opravdano.

**6.5.** Optuženik koji je u od 12 dana u 13 slučajeva na ulici prilazio prolaznicama te im iznenada i nasilno otimao torbice, koje su nosile u rukama ili imale obješene preko ramena, pa je s otetim torbicama bježao, a onda iz njih vadio i za sebe uzimao novac i druge vrijednosti, a torbice s preostalim sadržajem odbacivao, **počinio je produljeno kazneno djelo teške krađe.** (Kao u odluci VSRH, KŽ-687/91. od 10. prosinca 1991.)

**6.6. Moguća je konstrukcija produljena kaznenog djela primanja mita,** kako je navedeno u odluci VSH, Kr-222/86. od 18. lipnja 1986. U kojoj stoji da je u pravu osuđenik koji u zahtjevu navodi da je njegovu djelatnost trebalo pravno označiti kao jedno produljeno kazneno djelo primanja mita. Očito je, naime, da u svim slučajevima postoji istovrsna djelatnost, isti oblik krivnje, iskorištavanje istog odnosa, jedinstvo prostora i jedinstvo povrijeđenog pravnoga dobra, a kako su djela počinjena u razdoblju od četiri do šest mjeseci, postoji i vremenski kontinuitet. Okolnost, pak, da je optuženik tražio novac od raznih osoba nije zbog prirode tog kaznenog djela u konkretnom slučaju relevantna.

**6.7.** Optuženici koji su u 16 dana provalili u šest prodavaonica raznih poduzeća u Splitu **počinili su jedno produljeno kazneno djelo teške krađe.** (Kao u odluci VSRH, KŽ-349/91. od 14. siječnja 1992.)

**6.8.** Optuženik je, naime, u kratkom vremenu od oko 25 minuta na dijelu Jadranske magistrale između Karlobaga i Senja u alkoholiziranom stanju zaustavljao više vozila, a kad se vozač specijalnog vozila HTP iz R. (djelo iz toč I. izreke presude suda prvoga stupnja) i vozačica osobnog vozila (djelo iz toč. I. izreke presude suda prvoga stupnja) nisu zaustavili tri puta je pucao iz svoje automatske puške, odnosno pištolja - prvi put u zrak, a zatim u karoseriju specijalnog vozila, a u međuvremenu i u smjeru osobnog automobila. Ovakvim ponašanjem optuženika, kojim je on izazvao

opasnost za život i tijelo vozača i osoba u tim vozilima, predstavlja po ocjeni ovog Vrhovnog suda stvarnu i pravnu cjelinu, **pa to ponašanje ispravnom primjenom krivičnog zakona treba kvalificirati kao jedno produljeno krivično djelo** iz čl.146.stavak 1.KZRH. (Kao u odluci VSRH, KŽ-638/92. od 18. veljače 1993.)

**6.9. Kod produljenog krivičnog djela utaje poreza** ili doprinosa iz čl.119. KZH što treba obuhvatiti kontinuirano utajivanje poreza i doprinosa tijekom više uzastopnih godina, utaja poreza u svakoj od tih godina mora, sama za sebe, sadržajno obuhvatiti sva bitna obilježja toga krivičnog djela, pa tako između ostalog i uvjet da je izbjegavana obveza plaćanja poreza u svakoj godini veća od desete tisuća dinara. (Kao u odluci VSH, KŽ-2067/77. od 2. kolovoza 1978.)

**6.10.** Prema ocjeni ovoga suda ispravno je prvostupanjski sud okrivljenicu oglasio krivom za jedno kazneno djelo iz čl. 224. st. 1. KZ. **Naime, okr. V. M. počinila je navedena kaznena djela u razdoblju od pet mjeseci, dakle postoji i vremenski kontinuitet i vremenska povezanost.** Razmatrajući način počinjenja, što je također jedan od uvjeta da bi došlo do produljenog kaznenog djela, treba istaknuti da je okrivljenica doista na istovjetan način pristupala svim oštećenicima, te je na isti način dolazila do protupravne imovinske koristi. Prema tome, u konkretnom slučaju radi se o više istovrsnih i ponovljenih radnji koje s obzirom na sve ujedinjavajuće čimbenike spajaju se u jedno kazneno djelo, (Kao u odluci Županijskog suda Zagreb, KŽ-40/99. od 23. ožujka 1999.).

**6.11. Slučajevi u kojima sud nije pronašao elemente postojanja produljenog kaznenog djela:**

**6.11.1.** Optuženik je radnjom pod toč.1. izreke presude izvršio u jednom tramvaju i na štetu jedne osobe, a zatim je nakon određenog vremena ušao u drugi tramvaj i izvršio radnju pod toč.2. izreke presude na štetu druge osobe. **Dakle, optuženik je počinio dvije džepne krađe u različitim prostorima, u različito vrijeme, na različit način i pod različitim okolnostima, te prema različitim oštećenicima.** Unatoč tome što su oba djela istovrsna i počinjena u relativno kratkom vremenskom razmaku, u ovom slučaju nedostaju potrebni ujedinjavajući elementi koji bi dopuštali da se takva kriminalna djelatnost optuženika tretira kao jedno produljeno kazneno djelo. (Kao u odluci KŽ-276/86. od 25.veljače 1986. Okružni sud Zagreb)

**6.11.2.** Iz više kaznenih djela sitne krađe, prijevare ili utaje **ne može se konstruirati produljeno kazneno djelo krađe, prijevare ili utaje** zbrajanjem iznosa pribavljene koristi iz pojedinih sitnih krađa. A ako se radi o djelima počinjenim u određenom vremenskom kontinuitetu da predstavljaju jednu prirodnu cjelinu, radit će se o produljenom kaznenom djelu sitne krađe, prijevare ili utaje. (Zaključci savjetovanja u Splitu od 18. svibnja 1988. Pregled sudske prakse "N. Z." br.40/89.)

**6.11.3.** Da bi više djela činilo jedno produljeno kazneno djelo potrebno je da se radi o jedinstvenoj namjeri, vremenskom kontinuitetu i da je oštećena ista osoba. U konkretnom slučaju ne samo da se ne radi o istom oštećenom, već nema ni jedinstvene namjere ni vremenskog kontinuiteta. Za jedinstvenu namjeru potrebno je da počinitelj unaprijed ima predodžbu, barem o bitnim elementima, o svojoj djelatnosti i njenom ukupnom rezultatu. Optuženica takvu predstavu unaprijed nije imala, a objektivno i nije mogla imati, jer pri ulasku u stanove nije mogla znati da li

će zateći samu djecu ili i odrasle osobe, pa hoće li djelo uopće moći ostvariti ili ne. Konačno, i **vremenski razmak između pojedinih djela je i po 20 dana, što se ne može smatrati vremenskim kontinuitetom koji opravdava konstrukciju produljenog djela.** (Kao u odluci VSH, KŽ- 611/87. od 2. ožujka 1989.)

**6.11.4.** Optuženici koji su u razdoblju od pet dana na raznim mjestima počinili četiri razbojništva prema raznim osobama, **počinili su četiri kaznena djela razbojništva u stjecađu, a ne jedno produljeno kazneno djelo razbojništva.** Radi se o četiri odvojene radnje koje su počinjene na različitim mjestima, u različito vrijeme i na štetu različitih oštećenih. (Kao u odluci VSRH, KŽ-100/92. od 22. travnja 1992.)

**6.11.5.** Ne može se primijeniti pravna konstrukcija produljenog krivičnog djela teške tjelesne povrede kad je to djelo počinjeno na štetu dvije različite fizičke osobe, zbog prirode ovih krivičnih djela i vrijednosti koja se zakonom zaštićuje. (Kao u odluci VSRH, KŽ-447/91. od 17. prosinca 1992.)

**6.11.6.** Naime, kako se u konkretnom slučaju ne radi samo o napadu na imovinu nego ujedno i o napadu na dvije različite osobe, odlučna je okolnost da se radi o napadu na osobne vrijednosti (život i tijelo) i to dvije različite osobe, pa uslijed toga ne postoje u ovom slučaju uvjeti za konstrukciju produljenog krivičnog djela.

Trebalo je stoga uvažavanjem žalbe državnog odvjetnika preinačiti presudu suda prvoga stupnja u pravnoj oznaci djela i izreći da je optuženik djelima pod toč.1. i 2. izreke pobijane presude ostvario **dva krivična djela razbojništva.** (Kao u odluci VSRH, KŽ-1126/93. od 9. veljače 1994.)

**6.11.7.** Krivično djelo prijevare počinjeno na štetu Diners cluba neplaćanjem robe i usluga u zemlji i inozemstvu ne čini jedno produljeno djelo s više drugih počinjenih prijevara na štetu banke.

“Nikakvih sjedinjavajućih elemenata nema između krivičnih djela pod toč.5. do uključivo 8. (tzv. kreditne prevare na štetu banke) i krivičnog djela pod toč.9. izreke pobijane presude, koje potanje djelo (toč.9.) je počinjeno prvenstveno na štetu druge radne organizacije (Diners club”), a osim toga, ono je samo po sebi jedno produljeno djelo, jer se sastoji od niza istovrsnih štetnih radnji na štetu iste organizacije, korištenjem istog odnosa, tj. tzv. kreditne kartice”. (Zbirka odluka VSRH, iz 1994. i odluka VSRH, KŽ-401/90. od 16. rujna 1993.)

**6.11.8.** Krivično djelo poticanja na zlouporabu položaja ili ovlaštenja iz koristoljublja različito je po svojoj pravnoj prirodi od krivičnog djela prijevare, **pa takva djela, koja dakle nisu istovrsna ne mogu ulaziti u sastav produljenog krivičnog djela.** (Kao u odluci VSRH, KŽ-401/90. od 16. rujna 1993.)

**6.11.9.** Ne radi se o produljenom kaznenom djelu drske krađe kad je utvrđeno da se okrivljenica nekom oštećenicama predstavljala kao medicinska sestra, a nekima kao socijalna radnica. Nijedno djelo nije počinjeno na istovjetan način, nije postojala ni prostorna ni vremenska povezanost, okrivljenica je mijenjala mjesto počinjenja djela, tražila je nove lokacije i nove oštećenice, a treba cijeliti i to da su djela počinjena unutar 45 dana, pa se u konkretnom slučaju radi o stjecađu sedam

kaznenih dijela drske krađe. (Kao u odluci Županijskog suda Zagreb, KŽ-681/97. od 22. srpnja 1997.)

**6.11.10. Neprihvatljive su tvrdnje optuženika da bi se ovdje radilo o produljenom djelu.** Sva djela prijevare počinjena su na istovjetan način, no među njima ne postoji vremenska i prostorna povezanost, počinjena su kroz period od sedam mjeseci, pa se ne može izračunavati koliko je optuženik počinio prijevara u prosjeku mjesečno, kako se to u zahtjevu za izvanredno preispitivanje presude obrazlaže, a i oštećenici su različiti, pa ne postoje sjedinjavajući elementi koji bi dopuštali da se kriminalna djelatnost optuženika za 32 kaznena djela prijevare tretira kao jedni produljeno kazneno djelo. (Kao u odluci VSRH,IIIKr-68/96. od 24. listopada 1996.g.)

#### **Literatura:**

**Bačić, Franjo, Krivično pravo, Opći dio, Zagreb, 1978.**

**Bačić -Šeparović, Krivično pravo, Posebni dio, Zagreb, 1992.**

**Bačić, Franjo, Kazneno pravo, Opći dio, Zagreb, 1998.**

**Frank, Stanko, Teorija kaznenog prava, Opći dio, Zagreb, 1955.**

**Horvatić, Željko, Novo hrvatsko kazneno pravo, Zagreb 1997.**

**Horvatić-Šeparović i suradnici, Kazneno pravo, Posebni dio, Zagreb, 1999.**

**Horvatić-Novoselec, Kazneno pravo, Opći dio, Zagreb, 1999.**

**Šilović, Josip, Kazneno pravo, Zagreb 1905.**

**Zlatarić, Bogdan, Krivični zakonik, Prvi svezak, Zagreb, 1956.**

#### **Zakoni:**

**OKZRH – Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske** (“Narodne novine”, br.31/93.- pročišćeni tekst, 35/93., 108/95. ispravak 16/96. ispravak 28/96. min. reforma).

**KZRH – Krivični zakon Republike Hrvatske** (“Narodne novine”, br.32/93. – pročišćeni tekst zakona, 38/93.,28/96. – izmjene i dopune, 30/96. ispravak).

**KZ – Krivični zakon** (“Narodne novine”, br.110/97., 110/97.ispr. zakona).

**ZKP – Zakon o kaznenom postupku** (“Narodne novine”, br.110/97., 110/97. ispava. zakona).